

עולת
שבת
בשבתו

נשא



מתורתם של רבותינו הקדושים ממונקאטש

עולת שבת בישבתו

תוכן ענינים

ניצוצי אור

להושיבם אל שלחן אביהם / גירוש כהכנה שיהיה ד' אחד / גאולה בזכות אבות / להתחזק באורך הגלות / למען השכינה שבלב כל ישראל / עבודה רק לקיים רצון ד' / פיתוי היצר לקנאה תאוה וכבוד / ציווי ד' לשלח רוח הטומאה / השורה בתוך טמאותם / מעילה בד' שורש החטא / נכסי אדם רק לצורך קיום מצוות / חלק בעבודת הכהן / רק כסף של מעשים טובים שייכים לאדם / דיבור קשה ואמירה רכה / ראיית עבירת הזולת סימן שפגם בזה / מצות לאו ליהנות ניתנו / ברכה למדת ענווה / צלם אלקים בזכות השבת / ברכה על החן / הארת פנים על ידי ענוה / צדקתו עומדת לעד – לא נמחק לעולם / שלום על ידי ביטול הרשעים / שלום בפנימיותו של האדם / מנהיגים אמיתיים מנחילים דרכי אבות / הרגשה שהנשיאות רק ליום אחד / אליהו הנביא משבט גד / הצדיק שומע קול התפלות על ציונו

ילמדנו רבינו

קיום הברכות תלוי גם במקבל הברכות

לבנת הספיר

ונזרעה זרע (ה, ה) / כה תברכו... (ו, כג) / כה תברכו את בני ישראל (ו, כג) / יאר ד' פניו אליך ויחנך (ו, כד) / ולבני קהת... (ז, ט)

הלכה ומנהג

נשיאת כפים בכל יום

דעה חכמה לנפשך

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה

מילין שפירין

ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאת והניף את המנחה לפני ד' גו' (ה, כה)

יומא דהילולא

הגה"ק רבי שרגא יאיר מביאלעביזג זי"ע

יצא לאור על ידי:

הוצאת אמת

אור תורה מונקאטש

מכון להר"ל ולהפיץ ספרי רבותינו הקדושים

Published By:

Emes Publishing Inst.

Ohr Torah Munkacs

P.O.B. 393

Brooklyn, New York 11219

Tel: 347.408.5208

Fax: 718.504.3526

Email: EmesOnline@gmail.com

כל הזכויות שמורות ל:

הוצאת אמת

Copyrighted © 2020 by:

Emes Publishing Inst.

All rights reserved to publisher

The entire text has been newly

edited designed and set.

No part of this book may be

reproduced in any form,

including information storage

or retrieval, in whole or in part,

without written permission

from the copyright holder

רובי המאמרים הופיעו

בנ"ליוני 'חודש בחדשו'

שיצאו לאור על-ידי:

איחוד חסידי מונקאטש

עימוד ונגרפיק

אלעזר ברדאי

929.301.6149

ניצוצי אור

אשר פירוש רש"י (ואתחנן ו, ד) ד' שהוא אלקינו עתה ולא אלקי האומות, הוא עתיד להיות ד' אחד, שנאמר (צפניה ג, ט) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ד'. והכתוב מרמז בזה לישראל, שבכדי שיזכו שיהיה ד' אחד - לעיני כל העמים, צריכים מקודם לכתת רגלם ולהיגרש פעמיים מביתם.

חיים ושלום

גאולה בזכות אבות

נשא את ראש בני גרשון גם הם למשפחותם לבית אבותם (ה, כב)

"בני גרשון" היינו ישראל שסובלים גירוש הגלות, תושיעם אף כשאין להם זכות עצמיים, רק "למשפחותם לבית אבותם" בזכות אבות "תפקוד אותם" בגאולה שלימה הקרובה לבוא.

חיים ושלום

להושיבם אל שלחן אביהם

נשא את ראש בני גרשון (ה, כב)

הנה אמרו חז"ל (ברכות ד, ב) מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי, מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל, דכתיב (עמוס ה, ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל כו', אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקדש, שנאמר סומך ד' לכל הנפלים. וזהו שיש לרמוז "נשא" ר"ת נו"ן של אשרי, "את ראש בני גרשון", שהשי"ת ישא את ראשן של בניו המגורשים מעל שולחן אביהם, ויסמוך אותם להושיבם אליו.

יודעי בינה

גירוש כהכנה שיהיה ד' אחד

את ראש בני גרשון (ה, כב)

"בני גרשון" רומז לישראל הסובלים גירוש הגלות. וב' פעמים "גרשון" בגימטריא "שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד",

ומשא גדולה לעול על צוארו, רק כדי לקיים רצון השי"ת ומצותו. וזהו בחינת 'עבודת משא'.

חיים ושלוש

פיתוי היצר לקנאה תאוה וכבוד

צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש (ה, כ)

אמר ד' חז"ל (אבות פ"ד מכ"א) הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם. היצר אורב לאדם ביותר בשלשה מדות הללו, ועל כן מטעה אותו, שמה שהוא מקנא חברו, זוהי קנאת ד'. וכן מה שנתפתה למלאות את תאוותו, הוא לצורך גבוה. גם בכבוד מפתהו שלא לכבוד עצמו דורש אלא לכבוד התורה. ועל זה מזדזז הכתוב "צו - לשון זירוז - את בני ישראל, וישלחו מן המחנה" מאברי גופו, "כל צרוע" - הקנאה, שצרעת בא מקנאה ולשון הרע. "וכל זב" - התאוה. "וכל טמא לנפש" - מי שמכובד בעיניו בקל בא לכעס ולידי טומאה.

אגרא דכלה

ציווי ד' לשלח רוח הטומאה

וישלחו אותם אל מחוץ למחנה כאשר דבר ד' ג' בן עשו בני ישראל (ה, א)

בשילוח הטמאים מחוץ למחנה, היה צריך לשלח גם את רוח הטומאה שהשאירו אחריהם, שכן צריך שיהא המחנה ראוי להשראת השכינה. ובלי כח ציווי ד' לא היה אפשר לקיים זאת, וזה כאשר דבר ד' אל משה כן עשו בני ישראל, פירוש שרק בכח הציווי יכלו לקיים המצוה.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

להתחזק באורך הגלות

זאת עבודת משפחות הגרשוני לעבוד ולמשא (ה, כד)

"זאת עבודת משפחות הגרשוני", היינו הסובלים הגלות בלבם ונפשם, "לעבוד" עבודת ד' לקירוב הגאולה. "ולמשא", הגם כי הוא משא לסבול אריכות הגלות, וגם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי (איכה ג, ח), עם-כל-זה יתחזקו לסבול המשא, ולעבוד עבודתם להלאה.

חיים ושלוש

למען השכינה שבלב כל ישראל

אל מחוץ למחנה תשלחום ולא יטמאו את מחניהם אשר אני שכן בתוכם (ה, א)

השכינה שורה בלב כל ישראל, ועל כן כל יהודי הוא עצמו מחנה לשכינה. לכן גם מי שהוצא "חוץ למחנה", מצווה שלא להוסיף טומאה על טומאתו, דבזה מטמא "את מחניהם אשר אני שוכן בתוכם".

כ"ק ארמו"ר שליט"א

עבודה רק לקיים רצון ד'

כל הבא לעבוד עבודה עבודה ועבודה משא (ה, מז)

ופירש רש"י: עבודת עבודה היא השיר במצלתים וכנורות, ועבודת משא כמשמעו. "ל שגרמז בזה שני מיני עבודות: א] מי שהוא משורר בכלי זמר, שמעורר חשק בלבו כדי שיכסוף עוד לעבוד יותר להשי"ת. וזה 'עבודת עבודה היא השיר'. ב] מי שחושב למנוע תענוג זה בלבו, כי אינו רוצה ליהנות אפילו תענוג רוחני, ועובד בבחינת יראה

"יברכך ד'", מלשון (תהלים צה, ו) נברכה לפני ד' עשנו, לשון הכנעה וענוה. והיינו כשיתן לך ד' מדת ענוה, אזי "וישמרך" מן הגיהנם (במדבר רבה פ"א ה).

תפארת בנים

צלם אלקים בזכות השבת

יברכך ד' וישמרך ג' (י, כה)

ופירש"י: וישמרך מן המזיקין. הנה ידוע, כל זמן שאדם לא חטא, ניכר בפניו צלם אלקים, ואין בכוח שום נברא להזיקו. ורק אם ח"ו חוטא, אז יכולין המזיקין לשלוט ולהרע לו. והנה אמרו חז"ל (שבת קיח, ב) כל השומר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה-זרה כדור אנוש, מוחלין לו. וזו הכוונה שאינו דומה מאור פניו של אדם בחול למאור פניו בשבת (ב"ד פ"א ב), שכיון שנמחלין עוונותיו ממילא חוזר אליו הצלם-אלקים. וזהו שיש-לפרש "יברכך ד' וישמרך" מן המזיקין, על-ידי ש"יאר ד' פניו אליך" בצלם-אלקים, ואם ח"ו תחטא, אז "וישם לך שלום" - שבת דאיקרי שלום (זהר קרח קעו, ב), ועל-ידי השבת יוחזר לך הארת פנים.

תפארת בנים

ברכה על החן

ויחנך (י, כה)

ובמדבר (במדבר רבה פ"א ו): ויחנך - כמה דתימא (תהלים סג, ב) אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה. כי מי שיש לו חן, אף על פי שאין לו מעלה אחרת, הוא חשוב מאוד לאהבו ולרוממו. וכן אמרו (כתובות ז, א) כי אתא רב דימי אמר, הכי משרו [משוררים] קמי כלתא במערבא: לא כחל [אינה צריכה כחל], ולא שרק [צבע המאדים את הפנים], ולא פירכוס [קליעת שיער, והרי היא] יעלת

סכנה, כי לטובתו צוה השי"ת כן, שיהיו כולם זרע ברך ד'.

אגרא דכלה

ראיית עבירת הזולת סימן שפגם בזה

איש או אשה כי יפלא לנרוד נרד נזיר להזיר (י, ב)

ברשי": למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, שהוא מביא לידי ניאוף. וצ"ב כיון שהיין מביא לידי ניאוף, למה רק הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. ונראה שמכאן מקור גדול למה שאיתא בשם הבעש"ט ז"ע שהרואה דבר עבירה אצל חבריו, יתלה שמן השמים סובבו שיראה זאת, להזכירו שגם הוא צריך תיקון על מה שפגם כעין אותה העבירה. ולכן דוקא הרואה סוטה בקלקולה צריך להזיר עצמו מן היין.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

מצות לאו ליהנות ניתנו

יברכך ד' וישמרך (י, כה)

לכאורה היה להם לומר "יברכנו וישמרנו", כדי לכלול את עצמם בברכה. אלא כיון שזאת היתה מצות עשה לכהנים לברך את ישראל, ומצות לאו ליהנות ניתנו (עירובין לא, א), לכן לא כללו עצמם בברכה זו.

אגרא דכלה

ברכה למדת ענווה

יברכך ד' וישמרך (י, כה)

אמרו חז"ל (בבא מציעא עה, ב) כל שיש בו גסות רוח נופל בגיהנם. וזהו שמרמז הכתוב,

צדקה כדברי המדרש הנזכר, ממילא 'אר ד' פניו אליך', שיהא חקוק על מצחך אור זה ממצות צדקה, ולא יחק לעולם כנ"ל.

תפארת בנים

שלום על ידי ביטול הרשעים

ישא ד' פניו אליך וישם לך שלום ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם (י), (כ-בז)

כאשר יקחו אותיות שמי מתבת רשעים, נשאר רע, אשר מתבטל, על-דרך הכתוב (משלי י, ז) ושם רשעים - ירקב. וכאשר השי"ת לוקח את שמי מרשעים, לצרפם לשמו הוי"ה, הוא עולה למנין שלום. כי בשעה שקרני רשעים נעקרים, נשארים ישראל בשלום. וזהו הברכה הכי גדול, אשר לכן לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה יותר מן השלום. וזהו "ישא ד' פניו אליך - וישם" אותיות שמי, ואזי "לך שלום, ושמו את שמי על בני ישראל ואני - בשם הוי"ה - אברכם" בברכת השלום.

יודעי בינה

שלום בפנימיותו של האדם

וישם לך שלום (י, כז)

"מריבה רבה בתוך ביתו של אדם" (שבת לב, ב), פירשו בספרים הקדושים שהמריבה הוא בתוך האדם עצמו - חלק הרע בחלק הטוב. ולזה מברכים הכהנים "וישם לך שלום", היינו שבתוך האדם עצמו יהיה לו שלום ומנוחת הנפש.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

חן. וזהו ויחנך - שיתן לך חן, ואז ממילא יאר פניו אתנו סלה.

תפארת בנים

הארת פנים על ידי ענוה

יברכך ד' וישמרך יאר ד' פניו אליך גו' (י), (כ-כה)

אמרו חז"ל במדרש (במדבר רבה פי"א ה) "יאר ד' פניו - יתן לך מאור פנים". ויש לומר, שזוכה לברכה זו, על-ידי שמתחילה "יברכך ד'", מלשון (בראשית כד, יא) ויברך הגמלים, לשון כריעה וענוה. וכשיש לו מדת הענוה, זוכה למאור השכינה, וכמו שכתב באור החיים הק' בפרשת כי תשא על הכתוב (שמות לד, כט) ויהי ברדת משה, שעל ידי ענוה זכה משה שקרן עור פניו.

תפארת בנים

צדקתו עומדת לעד - לא נמחק לעולם

יברכך ד' וישמרך יאר ד' פניו אליך (י, כה-) (כו)

ידוע מהאריז"ל (ליקוטי תורה פרשת ראה) שכל מצוה שאדם עושה מאירה היא בפניו, וכשעושה מצוה אחרת אחר-כך, נתבטל הרושם הראשון ומאיר השני כו'. אולם האור שבא ממצות צדקה נשאר חקוק על מצחו תמיד, וזהו וצדקתו עומדת לעד (תהלים קיא, ג). והנה איתא במדרש (במדבר רבה יא, ה) יברכך ד' בממון, וישמרך שתעשה בהן מצות, ופירשו המפרשים שיעשה בהם צדקה, זכל מקום שנזכר בלשון חז"ל סתם מצוות היינו צדקה, עיי"ש. וזהו שאמר הכתוב 'יברכך ד' וישמרך' דקאי על מצות

מצינא קיד, ב). וזהו שיש לפרש "נשיא לבני גד - אליסף", היינו אליהו, שהוא יאסוף את כל נדחי ישראל, "בן דעו-אל" שעל-ידו תרבה הדעת ויכירו כולם א-ל יחיד בעולם. וכן מצינו באליהו הנביא שאמר (מלכים א יח, לו-ט) "היום יודע כי אתה אלקים גו' ד' הוא האלקים", ולכן שמו דעו-אל.

חיים ושלום

◇◇◇◇◇ הצדיק שומע קול התפלות על ציונו ◇◇◇◇◇

ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת גו' (ו, פט)

"ובבוא משה", היינו הצדיק, "אל אהל מועד" לאחר פטירתו לאהל מועד בית-לכל-חי, "לדבר אתו" לאתקטר בחד קטירא לחיי עלמא, "וישמע את הקול מדבר אליו" הוא שומע את האיש הישראלי המציע לפניו בקשתו והצטרכותו. "מעל הכפרת אשר על ארן העדת", רצונו-לומר אף שמכוסה הצדיק הזה - הנקרא עדות - שמונה בארון ועליו יש מכסה כפורת. "מבין שני הכרבים" - אף שנשמתו בגבהי מרומים, אפילו הכי שומע הצדיק מתחת מכסה הארון קול הבקשות שמבקשים ממנו, "וידבר אליו" היינו להקב"ה, שהצדיק מציע הדברים לפני הקב"ה, ומתפלל בעדם כמו בחיים חיותו.

שם שלמה

◇◇◇◇◇ מנהיגים אמיתיים מנחילים דרכי אבות ◇◇◇◇◇

ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם הם נשיאי המטות גו' (ו, ב)

נשיאי ישראל האמתיים הם המנהיגים את ישראל ללכת בדרכי אבות המסורה מדר דר. וזהו שאמר הכתוב "ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם", ר"ל נשיאי ישראל שמקריבים ומנהיגים ל"ראשי בית אבתם" - ללכת בדרכי אבות, "הם נשיאי המטות" האמתיים הראויים להיות "עומדים על הפקדים".

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ הרגשה שהנשיאות רק ליום אחד ◇◇◇◇◇

נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם (ו, יא)

נשיא ישראל צריך להרגיש בכל יום - כאילו נשיאותו ניתנה לו רק ליום אחד. ורק אם יזכה ויהא ראוי, אזי ימנה לנשיא גם ליום המחרת, וכן לעולם. וזהו "נשיא אחד ליום, נשיא אחד ליום", והבן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ אליהו הנביא משבט גד ◇◇◇◇◇

נשיא לבני גד אליסף בן דעואל (ו, מב)

הנה אליהו הנביא הוא משבט גד, כמו שכתב במדרש (ב"ר עא, ט. הובא בתוס' בבא



ילמנו רבינו

קיום הברכות תלוי גם במקבל הברכות

תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - עולת שבת תשנ"ט, בשמחת "אויפופען"

וידבר ד' אל משה לאמר. דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם. יברך ד' וישמרך גוי. ויש לדייק על כפילת לשון "לאמר". ואפשר, שכמו שצריך אמירה לכהנים לברך את ישראל, כמו-כן צריך אמירה לכל ישראל שיהיו ראויים לברכה. וזה נפעל על ידי שרוצים להתברך ומאמינים בכוח הברכה. ודבר זה לא רק מעניני חסידות הוא, אלא כן הוא גם מעיקר ענין הברכות שיחולו על המתברך, שיהא הוא ראוי לברכה על ידי שרוצה להתברך ומאמין בכוח הברכה, כמו שיתבאר.

דהנה איתא בש"ס (שבת ק"ה, ב) אמר רבי יוסי, מימי לא עברתי על דברי חברי, יודע אני בעצמי שאיני כהן, אם אומרים לי חברי עלה לדוכן, אני עולה. ובתוספות כתבו לא ידע רבי יוסי מה איסור יש בזר העולה לדוכן אם לא משום ברכה לבטלה של כהנים אמרה תורה לברך את ישראל. ובמהרש"א מציין לש"ס בכתובות (כד, א) שיש איסור עשה לזר המברך ברכת כהנים, ומפרש רש"י שילפינן ליה מ"כה תברכו", אתם ולא זרים, ולא הבא מכלל עשה - עשה, עיין שם.

ומבאר בזה ההפלאה (בהידושו על כתובות שם) דכמו שאיכא מצות עשה לכהנים לברך את ישראל, הכי נמי איכא מצות עשה לישראל להתברך מן הכהנים. וכן

הביא מפורש מספר החרדים. אבל זר העולה לדוכן אינו מתברך מפי הכהנים, כי הרי דרשו (סוטה לח, א) "אמור להם" כאדם האומר לחבירו פנים כנגד פנים, וזה העולה לדוכן בין הכהנים, אינו מתברך מפי הכהנים. ברם, כיון שעובר על העשה רק בשב ואל תעשה שאינו מתברך, שפיר קאמר ר' יוסי דהיה שומע לחבריו לעלות לדוכן, עד כאן תוכן דבריו. ואכתי דוחק לומר דמשום שלא לעבור על דברי חבריו יהא עובר על איסור עשה, אף בשב ואל תעשה.

ובמשך חכמה (בפרשתן) מוסיף לבאר, שאף על העשה לא היה ר' יוסי עובר. שכן אמרו (סוטה לח, ב) העומדים אחורי הכהנים אינם בכלל הברכה. ומפרש רש"י מפני שהם מראים עצמן שאינם רוצים להיות מן המתברכים. וזה דוקא אם אינם אנוסים. אך עם שבשדות הן בכלל הברכה, כמו שפירש רש"י (שם) ש"אניסי במלאכתם ואינם יכולים לבוא", אבל העומדים בבית הכנסת אחורי הכהנים ולא אניסי, אלא שאין הברכה חשובה להם לעקור רגליהם ולבא לפני הכהנים להיות מתברכים פנים כנגד פנים, הילכך אינם בכלל הברכה. ומטעם זה, גם ישראל העולה לדוכן ואינו עומד פנים כנגד פנים, אינו בכלל הברכה. וזה שמחדש רבי יוסי שהואיל ומעולם לא עבר על דברי חבריו, הרי אם חבריו יאמרו לו "עלה לדוכן" הרי הוא אנוס, ואם כן חשוב הוא בכלל הברכה, כיון שמה שהוא עולה לדוכן ואינו עומד להתברך פנים כנגד פנים, אינו מצד שאינו חפץ בברכה, רק מצד ציווי חבריו, ואם כן הוא בכלל הברכה, לכן קאמר ר' יוסי שהיה עולה לדוכן, שאין בזה איסור, כיון שהיו בכלל הברכה בכהאי גוונא, עד כאן תוכן דבריו.

ונראה, שאף שיש לדון בדברים, שהרי לא דמי לגמרי לעם שבשדות, ששם חשובים אנוסים ש"אניסי במלאכתם ואינם יכולים לבא", אבל הכא מי יימר שמה שעל ידי שמעולם לא עבר ר' יוסי על דברי חבריו, יחשב ליה אנוס. מכל מקום נראה שהאמת כן הוא, כי מסתברא שלא בעינן בזה שיהיה אנוס ממש, ודי רק במה שהסיבה שאינו עומד פנים כנגד פנים להתברך, אינה משום שאין הברכה חשובה בעיניו, אלא סיבה אחרת יש לו בזה, כגון מה שמעולם לא עבר על דברי חבריו, ששוב הוא בכלל הברכה הוא, ולכן אין כאן איסור עשה כלל.

על כל פנים חזינן מכל הענין, שאף בברכת כהנים שהיא מן התורה, צריך שיהיה המתברך מחשיב הברכה ורוצה להתברך בה ומאמין בכוחה להתקיים, וכל-שכן בברכות שמברכים ישראל זה את זה, כגון בעת שמחה, שקיום הברכות תלוי לא רק במברכים אלא גם במקבל הברכות, שיהיה הברכות חשיבות אצלו.

ונראה שיש בזה מדרגות שונות, וכל אחד לפום מה שחשובות הברכות אצלו כן הן מתקיימות. ולזה חזינן במתברכים מפי צדיק, שהצדיק מברך את כולם בשוה, אך למעשה פועלות הברכות אצל כל אחד לפי אמונתו וחשיבות הברכה אצלו, שלפי זה הוא ראוי לברכה, והבן.

לבנת הספיר

ונזרעה זרע (ה, כח)

אם היתה יולדת בצער יולדת בריוח (סוטה כו, א)

רבינו בעל יודעי בינה זי"ע נשא לאשה את הרבנית הצדיקת טאבא חוה ז"ל, בת הרב הגאון רבי יהושע העשיל זצ"ל מגיד-מישרים בעיר לבוב, נכדת בעל פני יהושע ובעל מגיני שלמה זצ"ל. לאחר-כך נתמנה רבינו זי"ע לרב ואב"ד בעיר ריביטיטש, בשנת תקפ"ט, ושם נולדו לו שתי בנות. אמנם לא ארכו הימים, ובתקופת המגיפה בקיץ תקצ"א, נעדרו ממנו שתי בנותיו. שמחת רבינו זי"ע ושמחת הרבנית זצ"ל נהפכה לתוגה.

בעת ההוא, בחודש אלול תקצ"ב, ותהר הרבנית הצדיקת טאבא חוה ז"ל, אך נפשה מרה מאוד, ותמאן להתנחם על היעדרות בנותיה. רבינו זי"ע בראותו כי אין בפיו די מילים לחזקה, שכר בעבורה עגלה שיוביל אותה אל אביו הקדוש רבינו בעל בני יששכר זי"ע. כאשר באת לפני ולפנים אל בית חמיה הקדוש, שפכה לפניו מר שיחה ותוגת לבבה. רבינו בעל בני יששכר האזין לבכייתה, עמד מעל כסאו, וקראה בלשון חבה - להשיב נפשה ולרפאות שברה:

- טאבאלע, חדל דאגתך, אל תבכה ואל תתאונן עוד. אני מבשרך שאת מעוברת, בעזרתו יתברך, עם אור גדול.

הדברים הפיחו רוח חיים בקרבה, ותגל האם בפרי בטנה, ושבה לביתה בהשקט ובבטח לשמור את הדבר.

בחורף הבאה, בנר שביעי דחנוכה תקצ"ב, נתגלה אור הגנוז ונולד רבינו בעל שם שלמה זי"ע. זקנו, רבינו בעל בני יששכר זי"ע לא היה ביכולתו לבוא אל הברית, רק הודיעו שיקראו את הבן בשם "שלמה", באמרו "כי שלום ואמת יהיה בימיו".

לאחר ג' חדשים, בא רבינו בעל בני יששכר זי"ע לעיר ריביטיטש לבנו רבינו בעל יודעי בינה. כאשר נכנס לבית בנו, לקח את נכדו על ברכיו ובזרועותיו הטהורים, הביט בפניו ואמר לכלתו ז"ל:

- בטרם אצרך בבטן ידעתך. ברוך ד' הטבתי לראות, ולא שגיתי בדמיוני ח"ו - כי גדול בקרבך קדוש ישראל, וכאשר הבטחתך כן יקום...

כה תברכו... (ו, כג)

סיפר הרה"ח ר' אהרן הכהן ראטהמאן ע"ה, תלמיד חביב לרבינו הק' בעל מנחת אלעזר זי"ע:

פעם כשהיה רבינו הק' בעל שם שלמה זי"ע בעיר וויען, והיה מטייל ברחוב העיר עם קבוצה מאנשי-שלומו, עבר דרך שם מרכבתו הכבודה של קיסר אוסטריה-הונגריה, והקיסר "פראנץ-יוסף" בתוכו. הקיסר הבחין במרן בעל שם שלמה זי"ע מחמת הוד יפיו של אותו צדיק באור פני מלך חיים, שכידוע היה יפה תואר וטוב מראה, ושאל הקיסר מי הוא זה האיש ההולך ברחוב. וענהו שזהו רב גדול בישראל. תבע הקיסר שברצונו להכיר את האיש. והלכו וקראו לרבינו בעל שם שלמה למרכבתו של הקיסר, וכך שחו ביניהם כמה דקות, כשהקיסר יושב בתוך מרכבתו, ורבינו השם שלמה עומד בחוץ. לבסוף, ביקש הקיסר ממרן בעל שם שלמה שיאציל עליו מברכותיו. ענה לו רבינו בעל שם שלמה:

- "תנאי הוא בחלות הברכה, שהמתברך צריך להכניע עצמו לפני המברך, ולכן עליך לירד מהמרכבה, וכך אברך אותך".

ירד הקיסר ממשכן כבודו, והניח רבינו את ידיו על ראש הקיסר, וכך בירך אותו...

כה תברכו את בני ישראל (ו, כג)

סיפר הרה"ח ר' אהרן הכהן ראטהמאן ע"ה:

פעם זכיתי להיות נוכח בשעה שדיבר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע עם הגה"צ רבי מאיר וואלף הכהן זאלצער זצ"ל דומ"ץ בבית דין רבתי דעיר מונקאטש. השיחה התגוללה בענין הכוונות שצריכים הכהנים, בעלי מכוונים, לכיין בשעה שמברכים את

ישראל באהבה. אני לא הבנתי הרבה, שהרי דיברו בעניינים נסתרים העומדים ברומו של עולם, אבל האזינת?

בתוך כך, פנה רבינו זי"ע את פניו הטהורים אלי, ובצהלתו על פניו שאל אותי:

- ומה אתה מכוון בברכך את ישראל?

לא ידעתי מה לענות, והשבתי:

- אני מכוין הכונה הפשוטה: לקיים מצות-עשה של "כה תברכו", ושהקב"ה יענה אמן...

טפח רבינו זי"ע את פני, ואמר:

- תהיה מבורך, זאל הוא הכוונה הכי טובה... [זאלסט מיר זיין געבענטשט, דאס איז די בעסטע כוונה...]

יאר ד' פניו אליך ויחנך (ו. כד)

(יחנך - במשאלותיך (ספרי))

סיפר כ"ק רבינו שליט"א:

בהיות רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע גדול המדינה, וצרכי רבים מוטלים על שכמו, ובעיקר עניני הדת והתורה הקדושה, היה דרכו לזמן אליו - מפעם לפעם - מגדולי רבני המדינה, לשמוע מפיהם ולהורות להם עניינים עומדים על הפרק. פעם אחת זימן אליו לאסיפה דחופה מחשובי הרבנים הקרובים אליו ולדרכו בקודש, והנושא היה שבאותו הזמן נקראו רבים מרבני המדינה לאסיפה בעיר הבירה בודאפעסט, ורבינו זי"ע חשש שעומדים שם לשנות ח"ו מקצת דרכים הישנים, ולפיכך הקדים להזמין את רבנים אלו למונקאטש, להתייעץ יחדיו בסוד שיח שרפי קודש, כדת מה לעשות. ובענין אחד אשרחשב רבינו זי"ע שאין עיניהם רואים כל-כך למרחוק את הסכנה הטמונה בזה, היה דורש לפניהם באש להבה על נחיצות הענין, ודיבר על לבם כמשה מפי הגבורה לחזקם ולאמצם על זה.

הגה"צ משאפראן זצ"ל, שהיה בין הרבנים הנאספים שמה, סיפר שאף שבכל עת האסיפה היתה הדלת סגורה לבל יפריעו אנשים זרים, בכל זאת נדחק עני אחד, בלי שיבחינו בו הגבאים העומדים על המשמר אצל הדלת, ונכנס לפני רבינו זי"ע. העני היה נראה ממש כאורחא פורחא, ונגש לרבינו זי"עופשט את ידו לקבל נדבה. רבינו זי"ע לא הפסיק את דבריו, אלא משהבחין ביד הפשוטה אליו לבקש צדקה, הכניס ידו הקדושה ב"וועסטל טאש", והוציא משם שטר כסף, ונתנה לעני - וכדרכו תמיד לא הסתכל כלל

בצורת המטבע שנתן לצדקה, והמשיך בענייני בלי להפסיק. כנראה שהמטבע שנתן לו רבינו זי"ע היתה גדולה בערכה, כי העני בראותה שמח שמחה גדולה, ואמר לרבינו זי"ע:

" דער רבי זאל דערלעבן משיח'ן בקרוב".

אף על התלהבותו של רבינו הק זי"ע באמצע דיבוריו ברגש ברתת ובזיע, כששמע מזכירין את משיח צדקנו, ומברכים אותו שיזכה לימים אשר בן ישי חי, פתאום כאילו רוח חדשה נכנסה בו, והפסיק לדבר. רסיסי דמעות התחילו לזלוג מבין עיניו הק', ואמר:

" אוי געוואלד, ווען, ווען וועט מען שוין משיח'ן דערלעבן. דער אייבערשטער זאל העלפן ס'זאל זיין במהרה דידן, ווי אום-שנעלסטן, מיט דעם גאנצן כלל ישראל!"

והיה נרגש כל-כך עד שלא יכול לחזור למקום שהפסיק, ונתן רשות הדיבור לאחד מן הרבנים, עד ששבה נפשו אליו, ואז חזר לדבר במקום שעמד בו.

ולבני קהת... (ז, ט)

*דוד המלך קרא לדברי תורה זמירות, שנאמר (תהלים קיט, נד)
זמירות היו לי חקיך (במדב"ר פ"ד כ)*

סיפר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע בשם אביו רבינו בעל דרכי תשובה זי"ע מה ששמע מהגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע:

פעם בארץ רוסיא, בעת הגזירה הנוראה שלקחו נערים קטנים מבני ישראל להפכם לבעלי מלחמה [כנודע בשם קאטאניסטען], תפשו הרשעים ילדים שנקבצו מכמה עיירות, להובילם למקומם לגדלם וללמדם תכסיסי מלחמה, ולא הועילו כלל מה שאבותיהם ואמותיהם הלכו בכי אחריהם, אלא השוטרים גירשו משם ביד חזקה. ביניהם היו הרבה ילדים כבני ו' וז' מעיר אחד, שלמדו ביחד בביתם בחדר אחד. בדרך המרחק הרב, עמד השיירה, והעמידו ילדים אלו בתוך בית ושדה אשר עשו למצודה. הנערים היו בעלי שכל והתחילו לשיח צערם זה לזה, איך גדלה צרתם כי אנה יוליוכם לעשותם כנכרים ולהשימדם רח"ל לאמונתם בע"כ. וגם זכרו צער אבותיהם אשר בוכים אחריהם. ואמרו אלו לאלו, הלא אם בביתנו יש צרה אז אומרים תהלים ברבים כדי להינצל מהצרה, ולהוושע, ולכן גם אנחנו נאמר כעת תהלים. אבל לא היתה לפנייהם שום סידור להתפלל. וגם ספר תהלים לא היה להם, ובעל-פה לא זכרו כלל.

ויתיעצו ביניהם מה לעשות. עד שעלה בדעתם, הן אמנם אינם זוכרים את האותיות, אבל הניגון של אמירת תהלים הרי זוכרים. והחלו כולם צועקים בקול את ניגון אמירת תהלים. ובזה עלה צעקתם השמימה ופעלו לעורר את מדת הרחמים, עד שנתבטלה הגזירה, ושבנו בנים לגבולם.

הלכה ומנהג

נשיאת כפים בכל יום

נצטוו הכהנים שיברכו ישראל בכל יום, כמו שנאמר בתורה (נשא ו, כב-כו): וידבר ד' אל משה לאמר, דבר אל אהרן ואל בניו לאמר, כה תברכו את בני ישראל אמור להם, יברכך ד' וישמרך, יאר ד' פניו אליך ויחנך, ישא ד' פניו אליך וישם לך שלום, ושמך את שמי על בני ישראל ואני אברכם.

שלמה המלך תיקן שנשיאת כפים וברכת כהנים יהיה בעת התפלה (כלבו הלכות תפלה סימן יא), וכן אמרו בירושלמי (תענית פ"ד ה"א) "לא מצאנו נשיאת כפים בלא תפילה". בזמן שבת המקדש היה קיים, היו הכהנים עולים לדוכן לברך את ישראל בכל יום ויום, לאחר שהשלימו עבודתם - אחר תפלת רצה [אימתי והיכן בדיוק נשאו את כפיהם במקדש תלוי במחלוקת הפוסקים, ואכמ"ל]. גם בגבולין נשאו כהנים את כפיהם, וכפי תקנת שלמה המלך ברכו את העם בשעת התפלה.

בזמן הזה

בספרי (דברים סב, ועיין עוד במדבר לט) איתא על-הכתוב (דברים יב, ה) לשום את שמו שם, "נאמר כאן 'שמו' ונאמר להלן [בברכת כהנים] 'שמי', מה שמו האמור כאן בית הבחירה אף שמי האמור להלן בית הבחירה כו', אין לי אלא במקדש בגבולים מנין, תלמוד לומר (שמות כ, ט) בכל המקום אשר אזכיר את שמי כו'". והיינו, שאף בגבולין וגם בגלות - "בכל המקום אשר אזכיר את שמי", מחויבים הכהנים לברך את ישראל.

ואכן, לאחר חורבן הבית המשיכו הכהנים לישא כפים בירושלים - בכל יום ויום. אולם, בשאר מקומות, נמנעו במשך הדורות מלקיים מצוה זו בכל יום, ורק מזמן לזמן הכהנים נושאים כפים: בשאר מקומות בארץ ישראל, עולים הכהנים לדוכן רק

מדי שבת בשבתו ומועדי השנה [ואף בשבת - אין עולים לדוכן רק בתפלת מוסף], לבד הספרדים, אשר נושאים כפים אף בימות החול (עיי' שו"ת מנחת אלעזר חלק ג סימן נו בסופו), וברוב מקומות אשר חוץ לארץ ישראל, המנהג שרק בימים טובים נושאים כהנים את כפיהם. וכן כותב הרמ"א (אורח חיים סימן קכח סעיף מד): נהגו בכל מדינות אלו שאין נושאים כפים אלא ביום טוב.

הנה, אף שאין עוברים במצות-עשה במה שאין הכהנים עולים לברך את ישראל, כי דוקא כשהציבור מצווים אותם וקוראים אותם לעלות - נתחייבו, ואזי, אם אינם עולים עוברים בשלש עשה [של שלש ברכות], אבל אם לא קראוהו אינם מחויבים. מכל-מקום כבר שבח הבית-יוסף (אורח חיים סימן קכח) המנהג לעלות לדוכן בכל יום, וכתב: "ישר כחם של בני ארץ ישראל וכל מלכות מצרים, שנושאים כפיהם בכל יום", עיי"ש. והרמ"ע מפאנו (שו"ת סימן צה) הרחיק לכת, וכתב שמנהג גרוע הוא שלא לישא כפים בכל יום, וראוי לבטל המנהג, עיי"ש.

ואמנם, במשך הדורות השתדלו מגדולי ישראל לבטל מנהג זה בחוץ לארץ, ברם הדבר לא עלתה בידם. וכבר כתב הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות (בית אפרים סימן ו) ד"מנהגן זה מנהג קדום הוא, יותר מן חמש מאות שנה, שנתייחד על-ידי ותיקין, ונעשה מעשה בפני גדולי הראשונים: מהר"ם מרוטנברג ותלמידו התשב"ץ, והכלבו והמר"ל, והאגור והרמ"א... ולא היה אדם שפרכס בדבר, ובודאי אין לזוז מדבריהם ואין לזוז מהמנהג הזה. ואפילו הבית יוסף לא כתב כי אם 'ישר כחם של בני ארץ ישראל ומלכות מצרים כו', ומכל-מקום לא מוקי אנפשיה לכתוב שראוי לבטל המנהג כדרכו בשאר מקומות... מאן גברא שיפטט לבטל המנהג...". עיי"ש באורך.

טעם המנהג

ואכן, צריכים להבין למה הפסיקו לקיים מצוה זה בכל יום ויום בגבולין ובחוץ לארץ. מדוע לא ירצו הכהנים לברך את ישראל בכל מה דאפשר. הרבה טעמים נשנו בדברי הראשונים והפוסקים, ונעתיק קצתם:

א] "מפני שמנהג הכהנים לטבול קודם נושאים כפים, ובכל יום קשה להם לטבול בחורף, ולכן הנהיגו לישא דוקא ביום טוב" (שו"ת מהרי"ל החדשות סי' כא, האגור סימן קעו). ברם הבית יוסף (שם) מדחה טעם זה, כי מה "שנוהגים לטבול קודם, האי חומרא דאתי לידי קולא היא, ותלי תניא בדלא תניא, שהרי טבילה לנשיאת כפים לא הוזכרה בתלמוד, ואם הם נהגו להחמיר ולטבול, למה יבטלו בשביל כך שלש עשה [של שלש ברכות]... מוטב להם שיקיימו שלש עשה בכל יום ולא יטבלו, כיון שאינם מחויבים", עיי"ש.

ב] כי "באלו הארצות הכהנים והעם טרודים במחייתן בגלותן, ואין להם לפרנס בני-ביתם, כי אם הלחם אשר ילקטו בזיעת אפם דבר יום ביומו, והם טרודים למחייתם ואינם שרויים בשמחה, ולכן אין נושאים כפים" - "רק ביום-טוב, שאז שרויים בשמחת

יום-טוב, וטוב לב הוא יברך. מה-שאינ-כן בשאר ימים, ואפילו בשבתות השנה, טרודים בהרהורים על מחייתם ועל ביטול מלאכתם" (מהרי"ל שם, דרכי משה ורמ"א שם).

ג) רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע, כששהה בארץ ישראל בשנת תר"ץ, והתפלל בשבת קודש פרשת אמור בצפת, ואכן הבחין שאין הכהנים נושאים כפים כי אם בתפלת מוסף, הסביר פשר הדברים - במה מתחלקים שאר ערי ישראל מירושלים: כי מבואר בספרים-הקדושים אשר החיצונים מתגברים ביותר ר"ל בעיר הקודש ירושלים, לאשר שם מקום המקדש, וזה לעומת-זה מתאחדים המסאבין להיאחד שמה (עיין בדברי תורה מהדורא ו אות כה בענין זה). ולכן צריכין ביותר בירושלים להשפיע שפע ברכות מדעת עליון בברכת כהנים, בכל יום ויום, להמתקת הדינים ולבטל לכל קליפין (מסעות ירושלים סדר יום עשירי אות ב, דרכי חיים ושולם אות קפג).

כנהנה הרבו הפוסקים לומר עוד רבות טעמים בזה. ברם, לעומתם יש פוסקים שטוענים שאין כדאי בשבילם לבטל מצוות ברכת כהנים. עם-כל-זה לא היה, בדורות הקדמונים, מי שיחדש את המנהג לברך.

הגר"א והגרנ"א

ברם, בספר חוט המשולש (עמוד כ) מובא, שהגאון רבי נתן אדלר זצ"ל, שהיה כהן, עלה לדוכן בכל יום ויום בבית המדרש שלו.

גם דעתו של הגר"א מווילנא זצ"ל היה שיסאו כהנים את כפיהם בכל יום ויום בחוץ לארץ (עיין ספר פאת השולחן סימן כ סקט"ז). ורבי שמואל העליר מצפת כתב במכתב לרבי עקיבא יוסף שלעזינגר, ששמע מבעל פאת השולחן, ששמע כמה פעמים מפי הגר"א, "שהיה הולך מעיר לעיר והיה מתבטל מתורה לוא היה בידו לתקן לטובת הכלל נשיאת כפים בכל יום".

אמנם, העיד תלמידו רבי חיים מוואלוזין זצ"ל (מובא בספר עליות אליהו, וכן העיד הרד"ל, שם) "שכמה פעמים השתוקק רבו ז"ל להנהיג בבית מדרשו, שיהיו הכהנים נושאים כפיהם בכל יום, ולא ערב לבו לעשות מעשה, עד שפעם אחת באמצע היום החליט בדעתו שלמחר ישאו הכהנים כפיהם, והנה באותו היום לקחוהו ונתנוהו בתפיסה... כנראה שמן השמים עכבו הדבר". גם על רבי חיים מוואלוזין זצ"ל עצמו מסופר כעין-זה (שם), ש"פעם אחת החליט בדעתו גם הוא שיצוה בעירו וואלוזין למחרת שיסאו הכהנים כפיהם, והנה בלילה השייך ליום המחרת נשרף בית המדרש, ולא אסתייע מילתא".

ופעם נשאל רבינו שליט"א על-ידי תלמיד-חכם אחד, שכיון שהכריע הגר"א ז"ל שעל-פי תורה צריך לישא כפים בכל יום, למה התעכב מחמת סיבות אלו, ומאי-שנא מהא שרצה רבי אליעזר להוכיח דעתו על-ידי עקירת חרוב ממקומו כו', ולא קבלו ממנו, וגם כשיצאה בת-קול שהלכה כמותו אמר רבי יהושע תורה לא בשמים היא

(בי"מ נט, א).

והשיב לו רבינו שליט"א ששאני נשיאת כפים, שאם אין הקהל קורין לכהן לעלות אין מצות-עשה כלל, וכיון שהיה להם אות מן השמים שאין הדבר מרוצה, הספיק טעם זה שגם הם לא ירצו לשנות המנהג הנהוג עד אז, ולא יקראו לכהנים לעלות. וזה היסוד שעליו נאמרו כל הטעמים הנזכרים לעיל.

עקירת המנהג

במשך שנות גלות ותלאותיה, נתעורר שאלה אחרת. בתקופה בה התפשט כוח ש"צ ימשי"ו, ורבים מישראל התלהבו מרעיונותיו היל"ת, קיבלה ק"ק אמשטרדם להעלות את הכהנים לדוכן בכל שבת. אך, כאשר נתברר לעין כל רמאותו של ש"צ ימ"ש, התחיל ויכוח בין חכמיה, אם לבטל את התקנה החדשה.

הגאון רבי יעקב ששפורטש זצ"ל, כתב כמה תשובות - במשך כחמש שנים - בנידון זה. הוא סוקר את צדדי השאלה: מאחר שיסוד התקנה להנהיג נשיאת כפים בכל שבת היה על יסוד מוטעית, ועכשיו בהבטל הסבב יבטל המסבב, או מחמת שמצוות עשה היא, וכיון דהחזיקו בה אינם יכולים לחזור ממנו [והוא מאריך עוד שם בניתוח כל צדדי השאלה על בוריין, לחזקו או לבטלו, מכמה טעמים, עי"ש].

הוא מסכם את דבריו בפסק (שו"ת אהל יעקב סימן סח וסימן ע): דהלא המנהג הראשון - שלא לומר נשיאת כפים בכל שבת "נעשו בהסכמת וקיבוץ הקהילות שלשתם ובחרו להם חכמיהם המנהגים הטובים", ואדרבה, המנהג החדש - לאומרה, היה מנהג טעות כו', ומשום זה אין חשש של עקירת מנהג, ולכן, נכון שיפסיקו לעת-עתה מלאומרה, "ולאחר מכאן, אם ירצו, [להנהיג מחדש] לומר אותה בכל שבת ובכל יום - יישר כחם".



דעה חכמה לנפשך

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה

כדאי להתכונן במה שנוהגים לומר לפני כל מצוה: "לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם י-ה-ו-ה ביחודא שלים בשם כל ישראל".

יחוד יסוד ומלכות

ז' מדות עליונות, שבהם הקב"ה מנהיג את העולם, מתחלקות לשני חלקים. ששה מדות הראשונות [חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד ויסוד] הנקראים בשם "זעיר-אנפין", וספירה התחתונה היא ספירת המלכות, הנקראת בשם "שכינה". זעיר-אנפין הוא בחי' זכר, דהיינו משפיע, ומלכות נקראת נוקבא, בחינת מקבל. על-דרך-משל איש ואשה, שהבעל הוא המשפיע ומפרנס את ביתו, והאשה מקבלת ממנו דמי-מזונות, כי היא העקרת הבית המחלקת טרף לפי הטף. כך הוא למעלה, שכל ההשפעות משפיע זעיר-אנפין למלכות - עקרת הבית, והיא מקבלת אותם ונותנת טרף לביתה, היינו שהיא מחלקת ההשפעות טובות לכלל ישראל בעולם-הזה הגשמי.

כשזעיר אנפין משפיע ומלכות מקבלת - נקרא "יחוד יסוד ומלכות". מצב של יחוד הוא רק כשזעיר-אנפין רוצה להשפיע ונוקבא רוצה לקבל. כדי שזעיר-אנפין ירצה להשפיע למלכות, צריכה המלכות לעורר אצלו הרצון להשפיע, כמו אשה

שצריכה לשאת חן בעיני בעלה כדי שירצה לפרנסה. ואזי משפיע זעיר-אנפין למלכות כל השפעות טובות.

באתערותא דלתתא

איך נפעלת במדת המלכות, שתהא נשאת חן בעיני בעלה, ותעורר אצלו הרצון להשפיע? ענין זה פועלים ישראל בקיום התורה והמצוות. כי כל מעשה שאדם עושה, פועל פעולות בעולמות רוחניים. אף שרק יד גשמית פועלת, מכל-מקום יש לזה משמעות רוחנית. כי היד הגשמי הוא רק כלי, אבל מהות העשיה, מקורו בנשמתו של האדם. הנשמה שבכל איש הישראלי הוא חלק אלוך ממעל ממש השוכן בקרבו. בזה מוסבר כיצד עבודת ד', שהוא ענין של עשיה גשמית, יש לה ערך רוחנית, שהרי כל מה שעושה, מהות אותה העשיה קשורה בנשמתו.

מדת "מלכות" הוא ענין השראת שכנתו ית' בתוך הנבראים. נשמתו של האדם, חלק אלוך ממעל ממש השוכן בקרבו, הוא מבחינת השראת שכנתו ית' בעולם. על-ידי שהאדם מקיים תורה ומצוות, והרי מהות אותה העשיה קשורה בנשמתו, בכך מתקשטת ספירת המלכות, שתהא נשאת חן בעיני זעיר-אנפין, ותעורר אצלו הרצון להשפיע לה.

והנה איתא בזהר (ח"ב רלב, ב) "בעובדין דלתתא, אתער אתערותא דלעילא". כלומר, מה שבני ישראל מקבלים השפעות טובות מלעילא, תלוי במעשיהם, בקיום התורה והמצוות, בעולם-הזהר התחתון. כי רק על-ידי שמדת מלכות מתעמרת עבודת ד' של בני אדם, יכולה לעורר למעלה שישפיעו השפעות טובות לישראל. וכיון שנתעורר למעלה להשפיע השפעות אלו, מקבלת "מלכות" ההשפעות, ומעבירתם לעולמות התחתונים.

התעוררות השפע

ברם, זעיר אנפין בעצמו אינו מקור השפע. גם לאחר שכבר נתעורר הרצון אצל זעיר-אנפין להשפיע למלכות, צריך הוא לקבל את השפע מעולמות העומדים למעלה הימנו. ואכן, קבלתו השפע הוא מייחוד ספירות חכמה ובינה - שלמעלה מזעיר-אנפין. גם בעולמות העליונים, חכמה היא בחינת המשפיע, ובינה המקבל. את השפע שקבלת ספירת הבינה מיוחד זה, היא מעבירה אל זעיר-אנפין. נמצא, שענינו של זעיר-אנפין הוא בשני דרכים. הזעיר-אנפין מקבל שפע מ"בינה", ומעביר אותו למלכות.

השפעה זו מספירת הבינה לזעיר-אנפין גם היא תלויה במעשי בני אדם בעולם-הזהר. כשישראל מתנהגים בעולם-הזהר על-פי תורה ומצוות מתוך הכרה שאין שום

ענין בעולם מלבדו ית"ש, וכל פעולתיהם ומעשיהם הם אך ורק לשם שמים, הרי הם מייחדים שמו ית"ש מתתא לעילא, אזי נשפע מחכמה עילאה כל השפעות טובות לעולם, ומגעת לעמו ישראל - שבשבילם נברא העולם. אך כשיש לישראל ענינים אחרים בעולם, אזי נפסק השפע, ואין ההשפעות מגיעים למקומן הראוי, לעמו ישראל.

לבן נוהגים לומר לפני כל מעשה מצוה: "לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם י-ה ב-ה ביחודא שלים כו". כלומר, פעולתינו בקיום המצוות הוא בכוונה ולמטרה לעשות נחת רוח לפניו ית'. והיינו, כי ספירת החכמה מרומז באות י' שבשם הוי"ה, ובינה נגד ה' עילאה, וההשפעה זו תתחבר ותתיחד למדת הזעיר-אנפין המרומז בו' שבשם הוי"ה ומלכות המרומז בה' תתאה. וזהו גם ענין "קוב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו", קוב"ה הוא כינוי לזעיר-אנפין שצריכין לחברה עם שכינתיה. והוא בדחילו ורחימו - חכמה ובינה.

על-פי: תורה מכ"ק רבינו שליט"א סעודה שלישית פרשת ויקרא תשנ"ה



מילין שפירין

ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאת והניף את המנחה לפני ד' גו' (ה, כה)

עולם ז"ל, אשר ברכו את הנשים הצריכים לישועה או כלה טרם נשואתה, ומניחים ידם על ראש האשה [”אף כי לא ראיתי מאאמו”ר הקדוש זי”ע לברך אפילו את הכלה בהנחת ידו כלל וכלל, רק ברכתו בפיו, אך צריכין ליישב מנהג הצדיקים הקדושים זי”ע]. שכמה מהצדיקים נהגו לקחת מטפחות מיוחדת על ראשה כדי להפסיק, וכמו שאמרו ”מביא מפה”. וגם אותן שלא לקחו מפה מיוחדת, בעל-כרחך שסמכו על המסקנא בזה בירושלמי, ”שאין יצר הרע מצוי לשעה” מועטת כזו, וליכא חשש כיעור להרואים.

ומענין לענין באותו ענין. הנה כתב האריז”ל (ליקוטי תורה פ' ויקהל) על-הכתוב (שמות לח, ח) ויעש את הכיור נחשת ואת

אמרו חז”ל (ירושלמי סוטה פ”ג ה”א) ”ולקח הכהן מיד האשה - כהן מניח את ידו תחתיה ומניפה”. ופריך ”ואין הדבר כאור”, כלומר הרי הדבר מכוער שיניח הכהן ידו תחת יד האשה, ומשני ”מביא מפה”, להפסיק בין ידו לידה, ”ומקשה ”ואינו חוצץ” בתמיה, דהא מפה ודאי חוצצת בין ידו לידה, אלא לעולם בלא מפה, אולם ”מביא כהן זקן” להניף המנחה מתחת יד האשה, דבזקן אין הדבר מכוער כל-כך, או ”אפילו תימר ילד” ואין חוששין להרהורים, ”שאין יצר הרע מצוי לשעה” מועטת כזו.

מכאן, כותב רבינו בעל מנחת אלעזר זי”ע (דברי תורה מהדורא ט אות מ), יש סמך והיתר למנהגי כמה צדיקים קדושים וגאונים

אמנם, מבאר רבינו זי"ע, האמת הוא שבדאי אין חוששין כלל שהכהן העומד בעבודתו לפני יתברך שמו ישל חלילה ב"הרהורי עבירה הקשין מעבירה". ובפרט שמצותו הוא בכך, ליכא למיחש לזה. ברם, עם-כל-זה דבר מכוער הוא וצריכין להזהר בזה. דהנה, לבית-המקדש באים אל הכהן ללמוד דרכי ד' ומצותיו, וכשיראו העולם, ובפרט פרחי כהונה העומדים סביביו, כי הכהן מסתכל בפני האשה כשהיא מביאה קרבנה, והמה לא ידעו ולא יבינו תוכן ועומק כונתו ושכך הוא מצותו, ויכלו חלילה לבוא על-ידי-זה להקל ראש. לכן, השכיל בחכמתו יתברך שמו בתורתו, שצוה להסתכל באשה רק במראות הצובאות, ובאמת יסתכל בפניה על-ידי הכיור. והעומדים בעזרה לא יראוהו מסתכל באשה כלל, רק במראות הצובאות, ולא ירגישו ולא ליפוק מיניה חורבא כלל. "ונכון".

כנו נחשת במראת הצבאת, וזה-לשוננו: הנה בשעת הקרבת הקרבן, היה הכהן מכיר בפניו מקום שפגם ובמחשבתו, והיה מנקה אותו מחטאו, ובאשה שאסור להסתכל בפניה, הביא אותה לפני הכיור שעשו במראות הצובאות, ורואה שם צורתה, ומכיר במחשבתה, והיה מנקה חלאתה, עד כאן לשוננו.

ומעיר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע (ש"ת מנחת אלעזר חלק ג סימן כה) ד"הוא פלא". האיך יעלה על הדעת שהיצר-הרע שולט במקום קדוש כזה, מקום השראת השכינה. ובפרט לחוש להרהורא דכהן בשעה זו. ואף אם נאמר דגם בשעה כזו שולט היצר-הרע, מכל-מקום צריך עיון, דאם-כן גם כשמסתכל על-ידי המראות הצובאות שייך הרהור זה. ומה יועיל עצה זו.



יומא דהילולא

הגה"ק רבי שרגא יאיר מביאלעבזיג זי"ע י"ג סיון תרע"ב

ליקוט מדבריו הקדושים של רבינו בעל מנחת
אלעזר זי"ע ב"מאמר מילי דהספידא"

**הגה"ק בעל ארון עדות מביאלעבזיג היה דודו-זקיניו של רבינו זי"ע, להיותו
גיסו של רבינו בעל שם שלמה זי"ע, שניהם חתני הגה"ק רבי יקותיאל
שמעלקא מסאסוב זי"ע. גם היה חותנו של רבינו זי"ע בזוויגו הראשון.**

"הרב הקדוש איש אלקים שר התורה בוצינא דנהורא..."

בשנת תרע"ב, בימות הקיץ - בחדש תמוז, נודע לי בעוה"ר השמועה רחוקה וקרובה
ללבי וללב כל ישראל מכיריו ויודעיו, כי נסתלק כ"ק דודי זקיני שהיה חותני (בזיווג הראשון),
הלא הוא הרב הקדוש איש אלקים שר התורה, בצונא דנהורא, עמיקא וטמירא, ברזא
יקירא, רבים הלכו לאורו, אדמו"ר מו"ה שרגא יאיר זצללה"ה מביאלעבזעג, שנפטר
בקהלת ראדום, ביום י"ג סיון. והובילוהו בני ישראל גומלי חסד לאלפים שהלכו אחרי
מטתו כמו ששה פרסאות לקהלת שידלאווצי, לאהל קבר אביו הרב הקדוש המפורסם
איש אלקים מוהר"ר נתן דוד זצללה"ה.

"איך אוכל לתאר... רוב צערי... כי לתאר ולספר בשבחו אין באפשרי"

והנה איך אוכל לתאר בחרט עלי גליון רוב צערי וכאבי, ובכיית והמיית לבבי, ואמרתי
אעלה על ספר על-כל-פנים איזה דברים מילי דהספידא אשר עלה על לבבי אז. אפס

קצהו תראה וכלו לא תראה, כי לתאר ולספר בשבחו אין באפשרי. כי היה מרגניתא יקירא דלית ליה טימא (וכאשר צוה לו אביו הקדוש הנ"ל לפני פטירתו שיחזיק במדת והצנע לכת עם אלקיך (מיכה ו, ח)), ונפלאות עניניו ונוראותיו היה כחד מן קמאי זי"ע. ותוכלו לראות מחכמת תורתו, ודרכי עבודתו, מאשר נדפס עתה חיבורו "ארון עדות" על התורה. אך גם זה הוא מייעוטא דמיעוטא כמעט כטיפא מן הים מחכמתו מאשר חידש והעלה באמרי חידושי תורתו במוחו ולבו, ולפעמים הגיד לפני איש, וגם אני כתבתי לפעמים מחידושי תורתו אשר שמעתי מפיו הקדוש.

"אל שמועה כי באה ונמס כל לב גו"

ואמרתי בזה על הכתוב (יחזקאל כא, יב) והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת אל שמועה כי באה ונמס כל לב ורפו כל ידיים וכהתה כל רוח וכל ברכים תלכנה מים וגו'... ויש להמליץ הכתוב הלז בשמועה כי באה מפטירת דודי זקיני וחונתי הרב הקדוש הנזכר, אל שמועה כי באה ונמס 'כל' לב, דהנה מציינו בתורה מפטירת אהרן הכהן (בפרשת חקת (במדבר כ, טט)) ויבכו את אהרן שלשים יום 'כל בית ישראל'. פירש רש"י: כל בית ישראל - האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מרובה ובין איש לאשתו, עד כאן לשונו.

"מחציו ולמעלה בחלק הקדושה לא שלט בו חליו"

וכן ראינו בהצדיק המנוח הלז, אשר במקום גדלו, גודל מוחו ועומק מדתו בכח עבודתו, ואשר ראיתי בו גם בעת חליו בשנים האחרונות שנחלשו עוקיו מאוד (אדרען פערקאלונג) כפי דברי הרופאים בשמות אשר יקראו לתחלואי תוצאות (ד' ישמרו), והוא חליינו נשא בעונותינו הרבים, וכמה פעמים אשר לא יכלו לדבר עמו כלל מרוב חולשתו, ועם כל זה בשבת קודש בסעודת עתיקא קדישא לאחריה, הגיד חידושי תורה כדרכו בקודש, ויעף כאחת השרפים בגדולות ונוראות, ברמזים וגימטריאות, פלאי פלאות, וחשבון כמה פסוקים שלימים, יחדיו מתאימים, חברים באמרי פנינים, באופנים שונים - (עני ראו ולא זר ואזני שמעו). ובאותו הזמן לפניו ולאחריו, לא נשמע ממנו בסידור כזה דברי חול כלל, גם במה שהיה דרכו לדבר בהם הוא בעצמו בעת בריאתו, כי גברה עליו (בזכרונו וגופו) רוב חולשתו. ונראה בעליל אז כי רק הנהי אמר "י דברי תורה לגבוה סלקא. וזהו היה ביכלתו מפני חלק נשמתו ממעל, מחציו ולמעלה בחלק הקדושה לא שלט בו חולי ומכאוב, למעלה מן הטבע ושגבה למעלה משכלנו. וגם זאת היה דיבוריו בקדושה אז להמליץ בעד כלל ישראל, ולהאריך בזה בדיבוריו (לנו ואנ"ש, תוך חדרו פנימה), כמעט תמיד לא יחשה.

אהבת ישראל היה בקרבו עד למאוד

וכמו שהתענגו הדבקים בו תלמידי חכמים וחסידים הקרובים אליו, מנועם קדושת מילוליו, במקום גדולתו (כנזכר) שם אתה מוצא ענותנותו, ואהבת ישראל אשר בקרבו

למאוד. כי גם עם כל אחד (אדם פשוט) מהבאים לחסות בצלו וגם מבני עירו, הרחיב עמם הדיבור לקרבו ולהתפלל בעדו ולהמליץ בעד כל ישראל בעובדא ומלולא, הן בדברי מליצות והן בתפלה כדי שיגיעו הדברים למעלה, זאת מגמתו כל היום והלילה.

"ויבכו אותו 'כל' בית ישראל"

זזה שנאמר על שמועה כי באה ונמס 'כל לב', היינו כנזכר כמו שנאמר בפטירת אהרן הכהן ויבכו וכו' 'כל בית ישראל' כנזכר מפירש רש"י, דהיינו האנשים והנשים, והיינו כל בית ישראל גם ההמון המאמינים, בכו במרר רב בזכרם אהבתו אליהם ולכל בית ישראל. אוי מי יעמוד עתה בעדנו להגן ולהמליץ בזכותנו, ד' ירחמנו במהרה בימינו...

מעשה נוראה - "למה לו לייגע את עצמו בעולם השפל"

היה פעם אחת מעשה אצל דודי זקני חותני הרב הקדוש המנוח הלז בליל כל נדרי, אשר אינגד ואיתנח, ושמעו קולו אז שצווח, לבני ביתו ואנ"ש שעוררוהו, בקולות ובכיות, וביקש מהם אז שיניחוהו באמרו כי כבר מונח לו שם אוצרות גן עדן במנוחה, ולמה לו עוד לייגע את עצמו בעולם השפל והחושך הלז. והמעשה נוראה כולה אינה ענין להציעה בזה. על-כל-פנים מזה יוכלו לשער כמה שכרו עוד שהוסיפו לו בעד עבודתו במשך השנים רבים מאז שנחלש בליל ים כיפור, (ושנתרפא אז עוד בלילה ההוא אחר כך), ושנים רבות עבד עבודתו בקודש...

"מקום קברו מוכן לו בבית שערים"

ובכתובות (קג, ב) תניא, רבי מוטל בצפורי ומקום מוכן לו בבית שערים (פירש רש"י, רבי מוטל בחלו בצפורי ומקום קברו מוכן לו בבית שערים, עכ"ל), והתניא צדק צדק תרדוף הלך אחרי רבי לבית שערים, רבי בבית שערים הוא אלא כיון דחלש אמטויה לצפורי דמדליא ובסיס אוירא. יש להמליץ על דודי זקני וחמי שהיה דר בראדו"ם - (אחרי השריפה שהיתה בביאלעבזעג) - ומחוץ לעיר במקום אוירא, ומקום קברו מוכן לו בבית שערים כפירש רש"י. ולכאורה יש לתמוה, מהו "מקום קברו מוכן לו", אם שחצבו לו שם קבר הרי זה סותר לצוואת רבי יהודא החסיד ז"ל שלא לחצוב קבר בעודו חי, והלא גם להגוסס אסור לחצוב לו קבר אפילו במקום אחר, וכמ"ש בשלחן ערוך יורה דעה (סימן שלט סעיף א), ומכל-שכן לחולה. והרי זה בכלל אל תפתח פה גו'. אלא ודאי היינו קברות אבותיו של רבי - המה הנשיאים ראשי בית ישראל, שם היו בבית שערים, ונשאונו אחר כך לשם לקברות אבותיו. וזהו מקום קברו מוכן לו היינו שידעו שזהו קברות משפחתו ואבותיו הקדושים, ונוח לו לאדם לקבור אצל אבותיו, מכל-שכן באבות כאלו ולמעלה בקודש.

וזהו ברבינו אדמו"ר דודי זקני וחמי, שמקום קברו היה מוכן לו בשידלאווצי באהל אביו הקדוש זי"ע כנ"ל, והרבה פעמים עסקתי עמו בדברים בביאלעבזעג בעת בריאתו, מדוע לא יקבע דירתו בשידלאווצי. וכפי הנראה הכוונה פנימית היה לו מה שנמנע לקבוע

דירתו שם בחייו כי ירא מפני אריכות ימיו, לאשר ידע כי שם יהיה מקום מנוחתו באהל קבר אביו זי"ע, וכאשר הכירו יודעיו מתוך דיבוריו, על-כן אישתמיט והמשיך זה ימים ושנים, ולא הקדישם אנפשיה. ורצון יראיו יעשה, ועשו רצון צדיק אחרי פטירתו, זכותו יגן עלינו...

ד' ינחם כל בית ישראל, ויעזרנו בישועתו בביאת גואל צדק במהרה בימינו בבנין אריאל.



אבקש גם לחזור ולקבל על עצמכם
ללמוד שיעורים קבועים בספרי רבותינו הקדושים זי"ע...
ולהרבות עוד להגות בספרי רבותינו הקדושים איש לפי כוחו,
ובפרט בשבתות וימים טובים, שהם חיות נפשנו.

ממכתב קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
להתאספות אנ"ש בארה"ק בשבת שלפני ב' סיון תשס"ט

